

WEB PREZENTACIJE FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA¹

Dragan Ugrinov, Aleksandar Stojanov

Rezime Poslednjih dvadesetak godina svetsko poslovno okruženje se nalazi u specifičnom obliku "Informacione revolucije", čijim sastavnim delom se smatra Internet, koji predstavlja alat kojim se svakodnevno koriste različiti korisnici (nepoznavanje interneta, na određeni način, može da uzrokuje određene potencijale rizika, koji su uglavnom vezani za kvalitet dobijenih informacija, sigurnost, tajnost i autentičnost preuzetih podataka). Ovaj rad se bavi postavkama vezanim za korišćenje finansijskih izveštaja u savremenom poslovnom okruženju podržan informacionim i komunikacionim tehnologijama.

Ključne reči: Web, finansijski izveštaji, tržište, izveštavanje

UVOD

Prikazivanje i finansijsko izveštavanje datira još iz prošlog veka. Obaveza prikazivanja istog je postojala, i postoji i danas, samo je način i modeli prikazivanja trpeo i trpi promene prateći nove trendove i tehnologije. U vreme znatnih monetarnih poremećaja upotrebnu vrednost novčanih merila za iskazivanje stanja imovine, finansijskog položaja i računa uspeha, razbili su snažni talasi inflacije, koji su bili praćeni skoro svakodnevnom porastom cena. Iskazanu vrednost bilansnih agregata upotpunosti je obezvređilo dehomogenizovanje bilansnih stavki, uslovljeno upotrebom različitih merila za obračun poslovnih transakcija nastalih u nizu sukcesivnih vremenskih perioda, onakvim kakvi su bili nakon Svetskih ratova.

Evopska Zajednica je svojim članicama nametnula obavezu međusobnog ujednačavanja finansijskog izveštavanja, uz simultano usmeravanje pažnje na maksimalnu iskazanu moć finansijskih izveštaja, što je esencijalna pretpostavka uspešnog funkcionisanja zajedničkog tržišta. Dugi niz godina primaran finansijski izveštaj bio je bilans stanja, služeći pri tome interesima poverilaca i kreditora, koji su u njemu pronašli instrument za obračun kapaciteta pokrića dugova. U prvom redu bilans počinje da služi potrebama menadžmenta preduzeća, koji je u njemu našao finansijski izveštaj koji prezentuje saldo realnih i monetarnih tokova. Drugi finansijski izveštaj bilans uspeha, koji je mnogo mlađi, ima bitnu

---

¹ Stručni rad

funkciju i služi analizi procesa stvaranja bogatstva od strane preduzeća, i sučeljavanju prodane proizvodnje i odnosne potrošnje, dopunjeno rezultatima vanrednih operacija, iz kojih proizilazi periodični rezultat kao osnova kontrole, polaganja računa, oporezivanja i obračuna statičkih agregata. Kroz tri tematske celine u radu dat je pregled kako i na koji način treba prezentovani finansijske izveštaje, kako se oni koriste na Web-u, koje su opasnosti za potencijalne korisnike i investitore. Internet kao savremeni alat modernog poslovanja zbog svoje dostupnosti i mogućnosti pristupa koji ne poznaje granice, ima posebnu opasnost da prezentovani finansijski izveštaji budu korektni, validni bez skivenih stavki i izostavljenih pojedinosti, što do sada i nije bio slučaj. Finansijski izveštaji su finansijske celine, zbog čega realizacija njihove funkcije predstavlja adekvatno rasčlanjivanje, grupisanje i obeležavanje delova sa ciljem podizanja nivoa njihove pouzdanosti i iskazne moći². Upravo zato, razvijena su brojna pravila, jezik, način i obrasci po kojima se izveštaji prezentuju na Web stranici preduzeća.

1. WEB prezentacija finansijskih izveštaja

U prvo vreme internet se zvao Advanced Research Projects Agency Network (ARPANET), zato što je bio razvijen od strane Napredne projektne istraživačke agencije Advanced Research Projects Agency (ARPA) u službi vojne industrije SAD. Internet je kroz vreme postao alat za transport WWW(World Wide Web), koji predstavlja opšti globalni hipertekst sistem, u kome se korisnik usmerava putem brzih hiper veza, te na taj način dolazi do brzog, kvalitetnog i jednostavnog priključenja na druge kompjutere koji prikazuju dokumente koje sadrži hiperlink. Svetskoj javnosti WWW predstavljen je prvi put 1993.god. Posebna karakteristika Internet okruženja ogleda se u činjenici da sve postojeće granice virtuelno nestaju tj. kompanije zahtevaju tržište bez nacionalnih granica. Skoro sve kompanije, u zemljama sa razvijenim tržištem kapitala i hartija od vrednosti, imaju svoje Web sajtove (programsko prikazivanje različite dokumentacije po određenom algoritmu), dok većina njih uključuje i određene oblike finansijskog izveštavanja³. U zemljama sa razvijenim tržištem već su uobičajene Web strategije prilagođene i namenjene investitorskim relacijama, kao i obavljanju potrebnih finansijskih transakcija (pošto su Web finansijski izveštaji dostupni za bilo kog potencijalnog investitora, pri čemu je

---

² Vidaković S., Finansijsko izveštavanje- osnova upravljanja biznisom, Fakultet za uslužni biznis, Novi Sad, (2005).

³ Vidaković S., Finansijsko izveštavanje- osnova upravljanja biznisom, Fakultet za uslužni biznis, Novi Sad, (2005).

nevažna njegova lokacija, uslovi za vršenje finansijskih transakcija su stvoreni ukoliko potencijalni investitor ima adekvatan priključak na Internet). Godišnje finansijsko izveštavanje na Web sajtu, kreira brojne izazove (izazovi su prisutni i pored očigledne prednosti Web sajta kao novog trenda u poslovanju uz korišćenje mogućnosti koji pruža savremena Informaciona tehnologija) za kompanije, njihove revizore, kao i organizacije koje se bave nadzorom i podešavanjem odgovarajućih poslovnih standarda, zbog čega je tehnologija pripremanja godišnjih izveštaja na Web sajtu već privukla adekvatnu pažnju internacionalnih organizacija (International Federation Of Automatic Control (IFAC), International Association for Statistical Computing (IASC) kao i veći broj nacionalnih nadzornih organizacija) sa osnovnim zadatkom da obezbede zahtevani kvalitet i pouzdanost finansijskih izveštaja.

2. Primena zakonskih pravila za finansijsko izveštavanje na Web sajtu

Pri kreiranju i prezentaciji finansijskog izveštavanja, čak i površno istraživanje finansijskog izveštavanja na Web sajtovima na to indicira, postoji širok spektar varijanti izveštavanja. U prezentaciji finansijskih izveštaja prisutna je mogućnost dva tipa izveštavanja, prikaz finansijskog iznosa i tekstualnog sadržaja, slično načinu finansijskog izveštavanja po klasičnoj papirnoj tehnologiji.

Korisnici finansijskih izveštaja, prilikom analize različitih varijanti finansijskog izveštavanja koje su kompanije prezentirale na svojim Web sajtovima, mogu steći utisak da u procesu finansijskog izveštavanja na Web-u trenutno ne postoje precizna pravila i standardi koji održuju šta je tačno dozvoljeno, kao i šta bi trebalo da bude dozvoljeno. Svetska zakonska regulativa čini stanovite napore kako bi finansijsko izveštavanje na Web-u dobilo zakonsku formu (Državna komisija za hartije od vrednosti i berze izričito obavezuje istu primenu svih zakonskih normi kod procesa rada, pri čemu je nevažno da li se on obavlja sa papirnom ili elektronskom tehnologijom)⁴.

U vezi samog finansijskog izveštavanja Savetodavni komitet o internacionalnoj komunikaciji i informacionoj politici ima određene rezerve, upravo zato što način izveštavanja na Internetu nije precizno i jednobrazno definisan. Naime, Savetodavni komitet o internacionalnoj

---

⁴ Vidaković S., Finansijsko izveštavanje- osnova upravljanja biznisom, Fakultet za uslužni biznis, Novi Sad, (2005).

komunikaciji i informacionoj politici, u okviru profesionalnih standarda koji se primenjuju na ukupan proces revizije, predviđa jednu interesantnu interpretaciju u pogledu Web finansijskog izveštavanja. Uporedi li se odgovarajuća papirna izveštajna dokumentacija sa kompanijskim Web finansijskim prezentacijama dolazi se do zaključka sa određeni broj kompanija na svojim Web sajtovima prezentira samo zbirne informacije. Web strana će ponekad uključiti samo sumarni obračun prihoda, sumarni bilans stanja i pismo predsednika borda direktora kompanije. Najčešće su za navedeno, kompanije koje prezentiraju manje na njihovom papiru zasnovan godišnji izveštaj, izostavljeni elementi koji se odnose na primedbe revizora vezane za obračun, iako predstavljaju sastavni deo⁵.

„On line“ posredništvo preko informacija na Web sajtu, i pored konstatovanih nedostataka, najrazvijenije su u SAD-u i Kanadi, uz pojavu pravog svetskog fenomena čija se manifestacija ogleda u u izuzetnom trendu povećanja i širenja „on line“ posredništva i na ostale delove sveta.

2.1. Dostupnost informacija na Web-u

Mnoge kompanije koje imaju zbirne rezultate na svojim Web sajtovima, uočavajući značaj Web prezentacije finansijskog rezultata, uključuju, u najvećem broju slučajeva, takvu verziju prezentacije koja omogućava download (prepisivanje). Godišnji izveštaji se mogu prepisati najčešće u posebnom prenosivom dokumentacionom formatu (PDF). Međutim postoji izvestan broj ograničenja koja, u izvesnoj meri, ograničavaju raspoloživost podataka na Web-u. Prvo, a ujedno i osnovno ograničenje je to da novi korisnici, bez obzira na jednostavnost samog postupka, ne znaju kako se to radi. Sledeće ograničenje odnosi se na činjenicu, da deoničari koji su priključeni na Internet nisu u mogućnosti da prepisu podatke i instaliraju softverski alat Adobe Acrobat čitač kako bi podaci bili prepoznatljivi. Veličina samih finansijskih izveštaja po pravilu je dosta velika datoteka podataka, tako da kako se ona prepise i odštampa, korisnik mora da uloži dosta truda i vremena⁶.

---

⁵ Stojanov A., Ugrinov D., Vaić E., Finansijska revizija javnog sektora-osnova za aktivni poslovni ambijent, Tranzicija, Vol.12 No.25-26, 146-155, (2011).

⁶ Malinić, D. Finansijsko izveštavanje kao determinanta kvaliteta korporativnog upravljanja. u: Kopaonik Biznis Forum, Kopaonik, (2008)

2.2. Saglasnost Web prezentacije finansijskih izveštaja sa opšteprihvaćenim računovodstvenim principima (GAAP)

Kod potencijalnih investitora konstantno je prisutna zabrinutost zbog rizika od sažimanja finansijske prezentacije od strane kompanija. Opravdano pitanje koje se može postaviti je da li je kompanija sa stanovišta rizika u saglasnosti sa Opšteprihvaćenim računovodstvenim principima Generally Accepted Accounting Principles(GAAP). Kompanija, dakle, prihvata rizik da bude optužena za neumesnu prezentaciju zbog izostavljanja važnih, a korisnicima potrebnih informacija. Upravo iz navedenih razloga kompanija mora biti vrlo pažljiva i precizna upravo zbog onih informacija koje ona isključuje iz svoje finansijske prezentacije.

Naše poslovno okruženje ne odlikuje u većem i dovoljnom broju slučajeva Web prezentacijom godišnjih finansijskih izveštaja, pa je to prilika da se na vreme definiše pravilan pristup primene nove tehnologije prilikom postavljanja objavljivanja godišnjih finansijskih izveštaja. IFAC preporučuje Savezu računovođa i revizora da treba obavezati poslovno okruženje da vrši kompletno Web prezentiranje svojih godišnjih finansijskih i revizorskih izveštaja⁷. To je zato što je naša zakonska regulativa prihvatila Međunarodne računovodstvene standarde, a problematika Web prezentacije u njima nije u potpunosti jasno definisana.

2.3. „Granice“ godišnjeg izveštavanja na Web-u

Preko linkova, kompanija može na svakom nivou širiti horizontalnu klasifikaciju informacija i pojmova, što indicira na činjenicu da su mogućnosti Web prezentacije finansijskih izveštaja praktično neograničene. S obzirom da kompanija može da objavi svoj kompletan finansijski izveštaj na Web sajtu, kao problem se ističe da atraktivnim superlinkovima, navede korisnika finansijskih izveštaja i da ga uputi na sasvim drugu stranu a da on toga nije svestan. Web sajt kompanije pored mnogih drugih značajnih propagandnih, komercijalnih i ostalih marketinških informacija, obuhvata sa znatno manjim delom godišnje finansijske izveštaje Unutar Web prezentacije, čitav finansijski izveštaj, u praksi, može biti sveden na svega nekoliko stranica, koje su namenjene posebnim analizama i relacijama za potencijalne ulagače. Kompanije u

---

⁷ Škarić-Jovanović, K.. Finansijsko izveštavanje kao instrument poslovne politike preduzeća, Međunarodna profesionalna regulativa i finansijsko izveštavanje, Zbornik radova kontinuirane edukacije-dodatak Beograd: Savez RR Srbije, 141-156., (2006)

dodatku izveštaja mogu uključiti različite dopunske varijante finansijskog obračuna kao poseban istureni prikaz finansijskih informacija, zatim datu izjavu za štampu i druge bitne materijale. Agresivan način informisanja može skrenuti pažnju potencijalnog neiskusnog ulagača sa bitnih finansijskih indikatora, zbog čega bi bilo potrebno i korektno insistirati na jasnom označavanju granica godišnjeg finansijskog izveštaja na Web sajtu⁸. U izveštaju Odbora za standarde finansijskog računovodstva (Financial Accounting Standards Board (FASB)), stoji interesantna činjenica da multimedijски fajlovi skoro da i ne uključuju bilo koji oblik odobrenog revizorskog odricanja ili poricanja.

2.4. Identifikacija konačnog korisnika finansijskih izveštaja

Pošto su informacije na Web sajtu raspoložive bilo kome u bilo koje vreme, proizilazi i zainteresovanost niza korisnika za Web. Kompanije mogu imati u planu već definisanog korisnika (finansijski analitičari) pod uslovom da su Web stranice zaštićene odgovarajućom lozinkom. U praksi se najčešće dešava da korisnik nije specifična publika, tj. da bilo ko može da se javi u poziciji korisnika informacija na Web sajtu. U takvom slučaju prilikom dizajniranja godišnjeg finansijskog izveštaja za nepoznatog korisnika, kompanije bi trebale da stave upozorenje o nameni Web sajta. Proći će dosta vremena dok standardi ili zakon ne regulišu ovu oblast i obavežu kompanije na krajnje korektan postupak prema korisnicima Web prezentiranih finansijskih izveštaja.

2.5. Propisi za priključak kod finansijskog izveštavanja na Web-u

U izveštaju koji je 1999.godine koji je pripremljen Komitetu za Međunarodne računovodstvene standarde (IASB), formulisan je skup opštih postupaka pod radnim nazivom "Propisi za priključak". U predloženom propisu, materijal je obrađen kroz 43 elementa, a u njemu se detaljno obrađuju potrebni uslovi koji moraju da budu zastupljeni prilikom Web prezentacije godišnjeg finansijskog izveštaja. Informacije koje su objavljene na Web prezentaciji ne smeju biti različite od drugih verzija obelodanjenih finansijskih izveštaja⁹. U sastavu predloženih elemenata za definisanje Web prezentacije definišu se i predlozi za postavljanje granica

---

⁸ Škarić-Jovanović K., Računovodstvo, Viša poslovna škola, II izdanje, Beograd, (2000).

⁹ Krstić B., Računovodstvo i finansijski menadžment preduzeća i banaka, Savez računovođa i revizora, Beograd, (2001).

za godišnji finansijski izveštaj. "Propisi za način priključka" kod oba foruma IASC i IFAC su u fazi razmatranja i verovatno će uskoro biti primenjeni.

2.6. Prošireni poslovni izveštajni jezik (XBRL)

U Web prezentaciji mora biti jasno izloženo šta je izostavljeno, a istovremeno mora biti naznačena i tačka-lice za kontakt, sa ciljem obezbeđenja dobijanja tih informacija. Isto tako, ako su obezbeđene dodatne informacije na Web-u, to takođe treba da bude jasno naznačeno.

Prilagođavanje dizajniranja i standardizacije programskih specifikacija kojim se postavljaju finansijski izveštaji na Web sajtu, vrši se, pomoću XBRL-a (eXtensible Business Reporting Language) sa vrlo jasnom namenom. Pored činjenice da je XBRL dizajniran kao glavni korisnički pomoćni alat prema Web-u, on nije nova forma u računovodstvenoj knjigovodstvenim procesima, već stvara informacije koje je kompanija izabrala da prezentira¹⁰. XBRL ne predstavlja skup standarda koji definiše koliki obim sadržaja ili detalja kompanija mora da uključi u svoj Web sajt. Kompanija o pomenutom izboru još uvek potpuno samostalno odlučuje. Kada se kompanija opredeli koje informacije će prezentirati u svom finansijskom izveštaju, ona uključuje XBRL, koji će joj omogućiti odgovarajući dizajn, te na taj način povećati i poboljšati vidljivost informacija za automatsko pretraživanje.

ZAKLJUČAK

Poslednjih dvadesetak godina svetsko poslovno okruženje se nalazi u specifičnom obliku "Informacione revolucije", čijim sastavnim delom se smatra Internet, koji predstavlja alat kojim se svakodnevno koriste različiti korisnici (nepoznavanje interneta, na određeni način, može da uzrokuje određene potencijale rizika, koji su uglavnom vezani za kvalitet dobijenih informacija, sigurnost, tajnost i autentičnost preuzetih podataka). Svetskoj javnosti WWW predstavljen je prvi put 1993. god. Posebna karakteristika Internet okruženja ogleda se u činjenici da sve postojeće granice virtuelno nestaju tj. kompanije zahtevaju tržište bez nacionalnih granica. Skoro sve kompanije u zemljama sa razvijenim

---

¹⁰ Fukukawa, Hironori, Mock, Theodore J., Wright, Arnold, Audit programs and audit risk: A study of Japanese practice, The International Journal of Auditing 10, Eisevier, (2006).

tržištem kapitala i hartija od vrednosti, imaju svoje Web sajtove (programsko prikazivanje različite dokumentacije po određenom algoritmu), dok većina njih uključuje i određene oblike finansijskog izveštavanja. U zemljama sa razvijenim tržištem već su uobičajene Web strategije prilagođene i namenjene investitorskim relacijama. Godišnje finansijsko izveštavanje na Web sajtu, kreira brojne izazove (izazovi su prisutni i pored očigledne prednosti Web sajta kao novog trenda u poslovanju uz korišćenje mogućnosti koji pruža savremena Informaciona tehnologija). U vezi samog finansijskog izveštavanja Savetodavni komitet o internacionalnoj komunikaciji i informacionoj politici ima određene rezerve, upravo zato što način izveštavanja na Internetu nije precizno i jednoobrazno definisan. Uporedi li se odgovarajuća papirna izveštajna dokumentacija sa kompanijskim Web finansijskim prezentacijama dolazi se do zaključka sa određeni broj kompanija na svojim Web sajtovima prezentira samo zbirne informacije. Kompanija, dakle, prihvata rizik da bude optužena za neumesnu prezentaciju zbog izostavljanja važnih, a korisnicima potrebnih informacija. Upravo iz navedenih razloga kompanija mora biti vrlo pažljiva i precizna upravo zbog onih informacija koje ona isključuje iz svoje finansijske prezentacije. U Web prezentaciji mora biti jasno izloženo šta je izostavljeno, a istovremeno mora biti naznačena i tačka-lice za kontakt, sa ciljem obezbeđenja dobijanja tih informacija. Isto tako, ako su obezbeđene dodatne informacije na Web-u, to takođe treba da bude jasno naznačeno. Agresivan način informisanja može skrenuti pažnju potencijalnog neiskusnog ulagača sa bitnih finansijskih indikatora, zbog čega bi bilo potrebno i korektno insistirati na jasnom označavanju granica godišnjeg finansijskog izveštaja na Web sajtu. U praksi se najčešće dešava da korisnik nije specifična publika, tj. da bilo ko može da se javi u poziciji korisnika informacija na Web sajtu. U takvom slučaju prilikom dizajniranja godišnjeg finansijskog izveštaja za nepoznatog korisnika, kompanije bi trebale da stave upozorenje o nameni Web sajta.

Reference:

1. Vidaković S., Finansijsko izveštavanje- osnova upravljanja biznisom, Fakultet za uslužni biznis, Novi Sad, (2005).
2. Fukukawa, Hironori, Mock, Theodore J., Wright, Arnold, Audit programs and audit risk: A study of Japanese practice, The International Journal of Auditing 10, Eisevier, (2006).
3. Krstić B., Računovodstvo i finansijski menadžment preduzeća i banaka, Savez računovođa i revizora, Beograd, (2001).
4. Malinić, D. Finansijsko izveštavanje kao determinanta kvaliteta korporativnog upravljanja. u: Kopaonik Biznis Forum, Kopaonik, (2008)

5. Škarić-Jovanović , K.. Finansijsko izveštavanje kao instrument poslovne politike preduzeća, Međunarodna profesionalna regulativa i finansijsko izveštavanje, Zbornik radova kontinuirane edukacije-dodatak Beograd: Savez RR Srbije, 141-156., (2006)
6. Škarić-Jovanović K., Računovodstvo, Viša poslovna škola, II izdanje, Beograd, (2000).
7. Stojanov A., Ugrinov D., Vaić E., Finansijska revizija javnog sektora-osnova za aktivni poslovni ambijent, Tranzicija, Vol.12 No.25-26, 146-155, (2011).

WEB PRESENTATION OF FINANCIAL REPORT

Dragan Ugrinov, Aleksander Stojanov

Abstract: Of the last twenty years the global business environment is in a specific form of „Revolution of Information“ whose integral part is the Internet, which is a tool for daily use by different users (lack of knowledge of the Internet, in a certain way, it could cause some potential risks, mainly related to the quality of the obtained information, security, confidentiality and authenticity of data downloaded). This paper deals with the settings related to the use of financial reports in business environment supported by information and communication technologies.

Key words : Web, financial statements, market, report